

AVALDAMISKEELD kuni: 5. juuni 2024 kell 6.00 (Kesk-Euroopa aja järgi)

Suurenevad elamiskulud ja rassism ohustavad põhiõiguste kaitset Euroopas: FRA põhiõiguste aruanne 2024

Inimeste põhiõigustele avaldub risk kogu Euroopas. FRA põhiõiguste aruande 2024 kohaselt on selle põhjus kasvav vaesus, püsivad ohud demokraatiale, laialt levinud rassism ja rändega seotud probleemid. Need ohud rõhutavad vajadust tagada tugev ja kestlik põhiõiguste kaitse kogu ELis, eelkõige haavatavas olukorras olevatele inimestele. Aruandes pakutakse välja, kuidas poliitikakujundajad ja kodanikuühiskond saavad teha koostööd, et võidelda sotsiaalse tõrjutuse ohu vastu ning võimaldada kõigile võrdsemat ja õiglasemat ühiskonda.

FRA [põhiõiguste aruanne 2024](#) keskendub põhiõiguste kaitse peamistele arengutele ja puudujääkidele ELis 2023. aastal. Need hõlmavad järgmist.

- **Suurem vaesus:** kasvavad energia- ja elamiskulud on viinud kogu ELis vaesusesse ühe inimese viiest. Hoolimata riiklikest vaesuse vähendamise meetmetest on kõige suuremas riskis lapsed ja haavatavad leibkonnad, näiteks üksikvanemaga lapsed, romad ja rändajate perekonnad.
- **Uued rände-eeskirjad pakuvad tugevamat õiguste kaitset ELi piiridel, kuid tekitavad ka uusi riske:** 2024. aastal leppis EL kokku uutes rände- ja varjupaigaeeskirjades varjupaigataotluste tõhusamaks menetlemiseks ELi piiridel. Uued põhiõiguste järelevalve ja lastekaitse-eeskirjad ning selge kohustus uurida kõiki põhjendatud õiguste rikkumise teateid pakuvad võimalusi parandada põhiõiguste järgimist, kui neid täielikult rakendatakse. 2023. aastal hukkus või jäi merel kadunuks üle 4000 inimese, mis on suurim arv viimase viie aasta jooksul.
- **Demokraatia ohud:** riigi liigne sekkumine, eelkõige ühinemise ja rahumeelse kogunemise vabaduse ning väljendusõiguse vastu, ohustas kodanikuühiskonna tegutsemisruumi. See koos teadliku osalemise puudumisega avalikes asjades ja desinformatsiooniga õõnestab demokraatiat kogu Euroopas.
- **Kasvav antisemitism:** Hamasi terrorirünnakud Iisraelis 7. oktoobril 2023 ja Iisraeli sõjaline vastus Gazas põhjustasid kogu ELis juutide vastu suunatud ähvarduste ja vägivalda murettekitava kasvu. Antisemiitliku vaenu ja vägivalda sagenemine meenutas kogu kontinendil õudusttekitavaid mälestusi.
- **Kasvav sallimatus:** sallimatus kasvab kogu Euroopas, mõjutades paljusid rühmi, sealhulgas moslemeid, Aafrika päritolu inimesi, romasid ja sisserändajaid. Desinformatsioon ja veebiplatvormid on süvendanud rassistlike ja polariseerunud hoiakuid.
- **Suuremad digilõhed:** tehisintellekti suurem kasutamine ja avalike teenuste digiteerimine võib jätta kõrvale sellised haavatavad rühmad nagu eakad, puuetega

inimesed, kodutud ja romad. Seadusandlike arengute, sealhulgas ELi tehisintellekti käsitleva õigusakti ja digiteenuste määruse ning Euroopa Nõukogu tehisintellekti konventsiooni eesmärk on lahendada mõned neist probleemidest.

Selliste probleemide lahendamiseks kutsub FRA ELi ja ELi liikmesriike üles seoses järgmisega.

- **Põhimõte, et mitte kedagi ei tohi kõrvale jätta:** tagada, et vaesuse ja energia vähendamise meetmed, sealhulgas sotsiaal- ja eluasemetoetused, jõuaksid ebasoodsas olukorras olevate rühmadeni.
- **Tugevdada põhiõiguste kaitsemeetmeid piiridel:** parandada otsingu- ja päästetegevust, et päästa inimesid merel. Tagada turvalisemad tingimused uute saabumiste töötlemiseks ja kehtestada sõltumatu õiguste järelevalve ELi välispiiridel.
- **Kaitsta kodanikuühiskonda:** jälgida ja registreerida kodanikuühiskonna tegutsemisruumi piiranguid. Võtta meetmeid inimõiguste kaitsjate ja meediavabaduse kaitseks. Kasutada süstemaatiliselt kodanikuühiskonna eksperditeadmisi, andes piisavalt aega tõhusaks konsulteerimiseks.
- **Seista kindlalt rassismi ja sellega seotud sallimatuse kõigi vormide vastu:** tunnistada ja tõrjuda süsteemset ja sügavalt juurdunud rassismi ja seonduvat sallimatust meie ühiskonnas. Jätkata tõenduspõhiste andmete seiret ja kogumist, et neid saaks kasutada ELi ja liikmesriikide rassismi- ja antisemitismivastastes õigusaktides ja poliitikas. Tagada turvalisem veebiruum kõigile ja võidelda veebis leviva vaenu vastu.

FRA direktori [Sirpa Rautio](#) tsitaat:

„Polariseerumine kogu Euroopas toob kaasa laialdase sallimatuse, luues lõhestatud ühiskondi, kus paljud rühmad kannatavad. Kasvav vaesus ja demokraatiaohud suurendavad veelgi ebakindlust ja ühiskondlikke pingeid. Euroopal on ka tugev inimõiguste alus, mis võib juhtida meie tegevust. Peaksime kõik koos tegutsema ja kasutama oma tugevaid külgi, et tagada turvaline ja kaasav tulevik, kus austatakse kõigi õigusi ja kus igaüks tunneb end turvaliselt ja saab olla see, kes ta on.“

Lisateave: media@fra.europa.eu / Tel: +43 1 580 30 653

Selle pressiteate tõlkis Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskus, kuid FRA eksperdid ei ole seda kontrollinud.